

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redactiunea si Administratiunea:
Brasiovu, piata mare Nr. 22. — „Gazeta“ ese:
Joi si Dumineca.

Pretulu abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni
2 fl. 50 cr. — Tieri esterne 12 fl. pe unu anu séu
28 franci.

Anulu XLIII

Se prenumera:
la postele c. si r. si pe la dd. corespondenti.

Anunciurile:
un'a serie garmondu 6 cr. si timbru de 30 cr.
v. a. pentru facare publicare. — Scrisori ne-
francate nu se primescu. — Manuscripte nu se
retramitu.

Nr. 91.

Joi, 15/27 Novembre

1879.

Brasiovu, 25/14 Novembre.

Sub titlulu „Crisa locala si crisa universala“ discuta organulu Nemtiloru progressisti „Deutsche Ztg.“ din Vien'a nou'a crisa ministeriala din Franca. In numerulu trecut amu fostu atinsu pe scurtu, catu de amenintat'ore este situatiunea actuala europeana pentru Franca. Intr' aceea a isbucitu o crisa ministeriala in Franca si eata ce scrie cu privire la acest'a numitulu organu:

... Adevverulu este, ca ministerulu Waddington cade urmaritu de fatalitatea, care a resturnatu inca pena acuma tote ministeriele stangei republicane. In Franca si in afara se plangu omeni atatu de multu asupra necumpetului radicalilor francesi, cari se dice ca facu imposibilu ori-ce cabinetu alu stangei. Noi nu simpathisamu pentru omeni turbulenti ai „muntelui“, der' deca cineva esamineza fara prejuditiu pretensiunile obiective ce le facu, trebuie se conceda, ca acele pretensiuni nu contienu nimicu extraordinariu. Trebuie se nu scapamu din vedere, ca Franca cu tote revolutiunile sale din dilele consulatului incepe a schimbatu numele si numirile institutiunilor sale, nu inse institutiunile insesi. Organizarea administratiunei si a justitiei e inca totu aceea ce a creat'o Napoleonu. Sistemulu impositeloru este parte inca si mai vechiu, parte se dateza din timpurile cele mai rele ale domniei lui Louis Philippe. Titlurile si numele au fost schimbate, institutiunile au ramasu totu acele; cei mai escelinti Francesi au constatat'o insii, unii — ca Taine, Renan, Laboulaye — cu intristare, altii — ca Thiers — cu multamire. Ceea ce cere stanga extrema nu este decatu o reforma a administratiunei, responsabilitatea functiunilor, reform'a procedurii penale, adevverata libertate a pressei, cassarea art 241 alu codului penalu, care declara ori-ce intrunire, la care ieau parte mai multu de 20 persone fara licentia politia, de neiertata, conversiunea rentei si desfiintarea impositeloru pe victualii, cari apesa atatu de greu clasele muncitore, c'unu cuventu reform'a d'ariloru. Trebuie se conceda ori-cine, ca pretensiunile aceste nu contienu nimicu inspaimautatoriu. Chiaru si pretensiunea de a despart' biserica de statu nu e ceva, ce nu s'ar' fi realizatu deja in alte state, der' si aceste pretensiuni au fost declarate de catra dnii Waddington, Say, Leroyer s. a. de inadmissibile. Nimicu nu e mai caracteristicu decatu declararea cunoscutului publicistu monarchistu Saint-Genest in „Figaro“, ca Franca pote se primessa in fine si Republic'a, deca acest'a va respecta „les institutions“ (institutiunile). Cu alte cuvinte: deca Republic'a „liberala“ voiesce se fia asia de antiliberala ca tote guvernele precedente, d. Saint-Genest o primesce; in acelu momentu inse, candu s'ar' nisui a deveni in adevveru liberala, in momentulu acel'a o parascesce nu numai d. Saint-Genest, ci si o mare multime de omeni forte respectabili. Candu e vorb'a de a goni Imperati si Regi, Presiedinti si Dictatori Franca se decide lesne, der' „institutiunile“ trebuie se fia respectate; a destrona pe unu Imperatu este o bagatela, der' ide'a de a da comuneloru dreptulu, ca se 'si alga primariulu, irita atatu de multu pe unu Thiers, incatu declara ca mai bine se retrage, decatu se conceda realizarea acelei ide'i, si chiaru unu Jules Simon afa ca este „periculosa“.

„Acuma ce-e dreptu potu esiste si de acele guverne, cari la fiecare pretensiune a liberalismului raspunde numai cu câteva cuvinte frumose, noi o scim acest'a pré bine — der' mai multu ca oriunde este in Franca pentru fiecare guvern ca acest'a, suc'esulu in afara o conditiune de esisten-tia. Guvernulu d-lui Grévy n'a avutu pena acuma acestu succesu. Conventiunea anglo-turcesca si castigarea Ciprului de catra Angli'a, traganarea cestiunei grecesci, aliantia austro-germana, reapropierea Rusiei de curtile din Vien'a si din Berlin,

tote aceste sunt totu atatea desastre ale diplomatiei franceze. Dela anulu 1840 Franca abia a suferitu o asemenea perdere ca ceea ce i-a preparat'o acuma Bismarck. S'au facutu imputari ministrului Waddington, Gambetta a disu ca ducele de Decazes ar' fi fost mai bunu ministru de esterne, der' nici elu nu ar' fi potutu impedece intielegerea austro-prussesca, si pe catu timpu va existe acest'a, Franca e cu totulu paralisata. Acest'a este inse mai multu decatu isi pote concede unu ministeriu francesu — desastre in afara si simpl'a staruire pentru institutiunile esistente in intru, ast'a ar' ajunge de a resturna si unu ministeriu mai tare decatu a-cel'a alu d-lui Waddington.“

„Nu ar' fi mare lucru, deca in Franca ar' cade numai ministerulu, der' e periculu ca nu cumva crisele ministeriale se subgrupe positiunea presiedintului Republicei Grévy si se 'lu silésca a se retrage, cumu l'au silitu pe maresialulu Mac-Mahon. Atunci numai o singura solutiune ar' mai fi posibila: séu dictatur'a militara sub presiedintia orleanistului, duce de Aumale, séu dictatura civila sub presiedintia lui Gambetta. Intemplandu-se acest'a amu stá inaintea unui faptu, a caruia consecintie nu se potu prevedé; atunci ar' fi sositu momentulu, in care puterea Francei, ce nu se pote manifestá in intru, s'ar' descarca in afara. Atunci crisa locala francesa ar' deveni o crisa universala. Atunci resbelulu ar' fi inaintea usiei si nu ne-amu poté imagina unu reu mai mare, decatu, deca cele doue natiuni mari culturale ale Europei ar' trece earasi peste Rhinu („Nilulu Occidentului, pocalulu natiuniloru“) spre a lupta pe pamentu gallicu séu germanu lupt'a, care e mai vechia decatu crestinatatea si in care voru fi intotdeauna numai invinsi, niciodata inse nimicit.“

Multe adevveri contiene articulu acest'a alu f'oi germane, der' porta si elu, ca toti articuli cati se scriu in foile prussesci si prussofile asupra Francei, timbrulu nesinceritatii. Mii si mii de semne au convinsu pe Germani, ca mai curéndu séu mai tardiu lupt'a acea mare pe tiermii Rhinului va trebui se isbacnésca din nou. Ei au vedutu ce putere are Franca in anii 1870—71 si desi au ramasu atunci invingetori, au invetiatu se-o pretiúesca inca si mai multu ca inainte de resbelu. Fiindu ca reinoirea duelului sangerosu intre cele doue natiuni mari este neevitabila, principele Bismarck a voitu se grabésca decisiunea provocandu unu conflictu cu Franca. Deorece inse intervenirea Rusiei a impedece planulu la 1875, cancelarulu germanu de atunci incepe si-a datu tota silintia de a isola Franca, pentru ca in momentulu decisivu se nu aiba nici unu aliatu. Foile prussofile tienu ca dlui de Bismarck i-a succesu pe deplinu a isola Franca dupa ce Tiarevici ar' fi restabilitu bunele relatii ale Rusiei cu curtile dela Vien'a si Berlin. Dupa noi inse acest'a este inca o cestiune deschisa, bucuria adoratorilor lui Bismarck este in ori-ce casu pré grabita caci dupa a nostra parere inca nu se pote prevedé cu siguritate gruparea definitiva a aliantieloru in cestiunea franco-germana. E dreptu ca Franca ca Republica are a se lupta cu mai multe deficultati ca deca ar' fi monarchia. O monarchia in totu casulu ar' poté sustiené relatii mai intime cu tote statele monarchice. Republic'a inse, ori-catu de moderata, ori-catu de conservativa ar' fi, este unu ghimpe in ochii cabineteloru monarchice. Acest'a s'a vedutu de curéndu in Vien'a, unde ambasadorulu francesu Teisserenc de Bort i s'a luat in nume de reu ca s'a numitu „Ambassadeur de la Republique Française“, in locu se se numésca, dupa datina de pena aci, numai „Ambassadeur de France.“

Abstragéndu dela periculele interiore ce s'ar' poté nasce pentru Franca deca ar' desvoltá p'odata tote institutiunile sale in sensu liberalu-democraticu, devenindu astfelu o Republica mai

multu séu mai puçinu rosia, mai esista inca temerea, ca in casulu acest'a relatiiunile ei cu celelalte state europene ar' deveni si mai incordate. Din caus'a acest'a Gambetta si republicanii sei se stradiuescu a se arata catu ia moderati si se silescu a sustiené pacea, ca se castige timpu pentru desvoltarea gradata interioa a institutiuniloru republicane. De aci vine mai departe ca guvernulu francesu evita cu-o rara minutiositate de a provocá si celu mai neinsemnatu conflictu cu guvernulu germanu si ca ministrii de esterne Decazes si Waddington au fost atatu de preventori faça de Germani'a, Austro-Ungaria si Rusi'a in cestiunea orientala. Deca Franca n'ar' avé a se lupta astadi in intru cu monarchistii si cu radicalii si in afara cu antipathia ce esista in contra institutiuniloru republicane, situatiunea ei ar' fi multu mai favorabila. Principele de Bismarck cunosce prea bine deficultatile cu cari are a se lupta Franca si de aceea voiesce se se folosésca de acele spre a-o isola. Sórta inse a ingritu ca se mai dé de lucru si Germaniei si deca Franca nu scie ce se mai incepa cu Comunistii apoi Germani'a suferé si mai multu de bol'a socialistica si ce e mai periculosu de — miseria classeloru muncitore, care ie dimensiuni totu mai mari. In Franca tieranulu si lucratorulu are celu puçinu ce se mance, sunt bani destui in tierra si situatiunea ei financiara se amelioréza pe di ce merge, Prusso-Germani'a dincontra, se pote dice, ca a seracitu in proportiunea aceea in care i s'a maritu influentia si prestigiulu politicu in Europ'a.

Der' Germani'a militara de astadi este o amenintiare continua nu numai pentru Franca, ci si pentru celelalte puteri europene. Ori-catu de intima ar' si fi pentru momentu intielegerea austro-germana care este glorificata de catra intréga diuaristica germana, nu trebuie se uitamu ca Austro-Ungaria are causele cele mai fundata de a fi cu cea mai mare bagare de séma ca nu cumva imbraçiosiarile amicului se-o stringa pena ai rupe o costa. Rusi'a de alta parte veduramu ca se uita cu ochi invidiosi la Germani'a si de siguru ca nu-i ar' paré reu deca acest'a intr'o noue campania ar' fi invinsa din partea Francei. Sub asemeni impregiurari nu pote fi vorba de-o aliantia sincera si durabila intre puterile nordice. Franca anevoie va remané der' izolata in casulu unui resbelu. Rusi'a scie ca dupa Franca i-ar' veni rëndulu ei, ca deca Romanismulu ar' fi biruitu o asemenea sórta ar' asteptá si pe Slavismu. Si ore Austro-Ungaria ar' avé mai multa cauza de a se bucura de-o noue isbenda a Germaniei in contra Francei. N'a suferitu destulu dela 1871 incepe sub influentia apesat'ore a politicei bismarckiane, voiesce ca Germani'a se dicteze in viitoriu si mai multu in Europ'a?

Diuarele prussofile mergu der' in totu casulu prea departe cu afirmarile si predicerile lor. Franca, cu tote pedecile ce se contrapunu desvoltarei sale nu este nicidecumu atatu de paralisata in actiunea ei, cumu voiescu se ne faca se credemu.

Lupt'a decisiva intre Germani'a si Franca va fi neevitabila, acest'a e ca si siguru der' tocmai asia de siguru ni se pare ca atunci candu legiunile gallice si teutonice voru fi earasi pornite spre tiermii Rhinului, Franca nu va stá singura, ci va avé aliatu puternici in toti aceia cari nu voiescu se lase ca dictatur'a militara prusso-germanu se se stabilésca pentru durata in Europ'a.

Cronic'a evenimenteloru politice.

In 23 l. c. s'a inceputu desbaterea asupra proiectului de lege pentru armarea tierrei in camer'a din Budapest'a. Pre candu majoritatea guvernamentală este gat'a a primí prelungirea legi esistente pe alti diece ani, opozitiunea intrunuta dupa declaratiunea dep.

Pulszky voiesce se accepte contingentulu actualu de 800 de mii numai pentru 5 ani si sub conditiuni intre cari cere infiutiarea de scoli militare maghiare si modificarea institutiunii voluntarilor pe unu anu, cá se corespunda mai bine in privintia nationala. Stang'a extrema in fine nu voiesce se scie de nici o prelungire a legeri existente, ci in considerare, cá unu postulat principalu alu independentii natiunale este o armata de sine statatóre si din alte consideratiuni de natur'a acést'a respinge proiectulu si provóca pe ministrulu de honvedu a veni neamenatu inaintea camerei c'unu proiectu asupra despartirei armatei ungare de armata comuna si asupra organisarii armatei ungare conformu recerintieloru de aপরার tierii si conformu mediulóceloru ei.

Situatiunea nóstra financiara — dise vorbitoriulu stangei extreme dep. Gabriel Ugron — nu érta a duce mánto parte sarcinele de pèna acuma ce ni le impune armat'a. Sistemulu este prea costisitoriu. Trebuie se fia redusii anii de serviciu activu. Alte state ne au premersu cu exemplulu. Avemu armat'a honvediloru, care inca nu ne-a facutu nici unu servitiu. De ce se nu o completamu mai bine pe acést'a, decâtu se instruamu alti noui 100.000 de ómeni? Déca e se avemu o armata care se se entusiasmeze pentru patria, se 'i se dé Ungariei indereptu soldatii unguri! (Aplause in stang'a extrema). Acést'a nu ar' slabi poterea imperiului. Dep. Ugron cere mai departe introducerea divisiuniloru teritoriale si cultivarea spiritului ungurescu in armata. Organizatiunea de faci'a nu este o garantia pentru constitutiunea ung. ci o continua amenintiare. Armat'a comuna se considera de unu factoru egalu indreptatitu cu corpurile legitóre; ea vorbesce cu dispretiu de acea constitutiune, pe care este chiamata a-o aপর. (Aplause viui in stang'a extrema.)

Foile opositiunale maghiare isi usiurèza more patrio anim'a loru amarita in urm'a multeloru desamagiri ale aniloru din urma continuandu a injurá barbatesce asupra guvernului si a descrie situatiunea cu colorile cele mai negri. Eata ce scrie intre altele „Pesti Naplo“ in numerulu seu dela 20 Novembre:

„Déca camer'a ungara — scrie „Pesti Naplo“ — nu ar' fi unu birou de registrare, ea n' ar' fi primitu niciodata proiectulu de lege bosniacu si nu ar' primi nici proiectulu de lege pentru armarea tierii fara modificare, n' ar' fi primitu cu nici unu pretiu nici multe alte legi aduse de Colomann Tisza la comanda gata dela Vien'a. Si déca diet'a maghiara n' ar' fi unu birou de registrare, ci unu corpn consultativu, o reprezentantia nationala cu votu decisivu, multe nu s' ar' fi intemplat, din ceea ce s' a intemplat si ce stá in contradicere cu vointia natiunei. Si atunci nu amu stá adi acolo unde amu ajunsu prin politic'a cea rea care ruineza tier'a si face chiaru si pe cei mai buni se dispereze in viitoriu, pre candu inimicii nostri in Vien'a, Prag'a, Agram, Belgradu si giuru impregiure in intru si afara din tíera ne ridu si ascrii necapacitatii nóstre, cá amu voitu tóte asia si ne-amu invoitu cu tóte, ministrii nostri laudandu in publicu sapientia acestei politice, pe care au portat'o cu consentimentulu maioritatii camerei maghiare. Este diu, adevératu din cuventu in cuventu ce amu disu.“

„Singur'a sperantia — adauge „P. N.“ — este, cá trista esperientia va desteptá earasi patriotismulu insielatu, si spiritulu nationalu alarmatu isi va recuceri constitutiunea, ear' camerei maghiare 'i va redobèndi suprematia spirituala si morala. Càci, déca diet'a maghiara remane acolo unde a decadiutu, séu déca va decadá si mai tare, atunci suntemu la sfèrsitu; vomu deveni o provincia austriaca. Cine pórtá viu'a, déca corpulu puternicu de odinóra alu parlamentulu ungaru a devenitu unu scheletu fara potere, vitandu de chiamarèa s'a si lepadandu demnitatea s'a, a parasitu natiunea, pentru cá se servéca interesseloru straine si se cada jertfa amagiriloru egoistice? Cine e de vina, cá natiune si dieta nu se mai cunosc un'a pe alta? Numele lui Colomann Tisza va fi pusu cá celu mai tristu in sirulu acelora cari figurèza in istouia cá Maghiari. Si si aceia, cari l'au sustienutu si nu i-au resistatu, voru fi numiti acolo impreuna cu elu, cá unii cari au lasatu, cá patria se se ruineze. Ar' fi fost inse imposibilu lui Colomann Tisza de a-si continuá politic'a s'a stricatiósa atátia ani in atátea variatiuni, déca ambele camere ale dietei ungare nu ar' fi decadiutu la rolulu unoru birouri de inregistrare. Camer'a deputiloru nu érta asia, ci a devenitu numai acuma asia, de cându giurstarile nefavorabile economice au frantu poterea nobilimei mediulocie maghiare, de ceea ce s'a folositu guvernulu celu fara consciintia spre a corumpe adunarea deputiloru.“

In altu locu dice numit'a fóia: „Déca nu potemu sustiené constitutiunea nóstra decâtu numai pentru pretiulu obedientiei si cu jertfa bunastarei si a autonomiei nóstre,

atunci diu ca nu este démna se o mai sustienemu. Si nou'a delegatiune, guvernulu celu reu, seracia ce-o provóca, nu ne prepara óre ruina? Numai cátu acést'a ruina va fi propria nóstra vina si sentiulu acest'a amortiesce poterea nóstra spirituala, curagiulu cu a caruia ajutoriu alte popóre ajunse la o asemenea sórte si-au eluptatu conditiunile loru de esistentia . . . Póte este superflu a aduce aminte contemporaniloru nostri de dispositiunea din anii síesedieci. Passiunile politice fierbeau atunci neinfrenate. Pre candu astadi domnesce o apathia lipsita de ori ce spiritu, pe atunci se manifestá o consciintia de sine desvoltata pretutindeni, inse fara tinta. Credeamu cá patria e perduta. Ea ar' fi si fost perduta, déca nu ar' fi condusu poterea spirituala a lui Francisca Deák cu sigurantia nai'a pe marea furtunósa. Ce va fi déca furtun'a ar' reveni? Guvernulu face totu spre a-o provóca din nou! Cine va contrastá atunci furtunei? Cine va imbandi spiritele cá se tiena adevérat'a mesura? Póte Colomann Tisza, care a pornitu deja parti'da din Debreczin si a ajunsu acuma deja la poterea centrala bosniaca?

In altu numeru „P. N.“ face unu apelu cátra magnati provocandu-i se puna stavila politicei nefaste bosniace „Eata, dice, cá amu ajunsu la marginea extrema. Natiunea se topesce materialminte, este moralicesce bolnava, politicesce suferere de marasmu si constitutiunea, care dá magnatiloru cele mai multe drepturi si privilegie stralucite, este espusa esperimenteloru celoru mai periculóse. Guvernulu a ajunsu pe o carare, pe care cele mai mari nume ale istoriei ungare si reprezentantii celoru mai escelente familii maghiare voru fi desbracati de caracterulu loru nationalu, si se vorn poté face membri ai camerei domniloru in Vien'a, dér' voru perde totu ce compete magnatului unguru dupa legile de acasa si dupa tradiunea patriotica. Nimenea nu are unu interesu mai mare cá constitutiunea se remana intacta si centralisatiunea nu e pentru nimenea mai periculósa, de cátu pentru magnatulu maghiaru, care voiesce se remana maghiaru.“

Cu privire la preparatiunile de resbelu ce se facu din nou in Russi'a i se scrie dela Vien'a diarului anglesu „Daily Telegraph“:

„Din isvoru demnu de credintia aflu, cá in ministeriulu de resbelu russescu domnesce o activitate fórté mare. In tóte modificarile introduse in armata si in cele ce se voru mai introduce s'au folositu cátu mai bine esperientiele ultimului resbelu. Artileri'a se reorganizéza cu deseversire si va primi 2700 tunuri noue. Provisiunile de puscii se inmultiescu astfelu, cá are se viua doue puscii pe unu soldatu. Este de insemnatu cá organizatiunea militara a Bulgariiei a fost lucrata deodata cu modificarile memorate pentru armat'a russéca in St. Petersburg. Dupa planulu russescu armat'a bulgara va costá Bulgari'a 8,500.000 franci. Acést'a suma colossala n'o póte plati priucipatulu decâtu in 1-2 ani, afara póte de-i va ajutá unu guvern u strainu.“

Unu respunsu lui Kossuth.

Amu publicatu mai deunadi scrisórea lui Kossuth, prin care voiesce a rectificá mai multe asertiuni ce i le-a pusu in gura unu anumitu Peyramont in diuarulu francesu „Soleil.“ La aceste rectificari respunde redactorulu diarului „Soleil“ urmatórele:

„Dupa ce a acutu mai multu de o luna exdictatorele Ludovicu Kossuth publica in foile din Buda-Pesta o scrisóre plina de indignare, de trei colóne de lunga, in care se incerca a desminti si a rectificá totodata conversatiunea politica, ce-o avuramu impreuna la inceputulu lui Octobre. Déca dér' la Kossuth rectificarea si indignarea vine ceva prea tardiu, apoi elu possede pentru aceea memori'a cea mai complesanta. Antaiu dice, cá nu cunósce pe domnulu Peyramont, cá nu l'a vediatu si n'a vorbitu cu elu niciodata; apoi marturisesce, cá conversatiunea din cestiune a avut'o cu-o alta persóna, cu-o cunoscintia vechia, adauge inse earasi cá fú reportata fórté neesactu. Facia de acést'a declaru firmu, cá Kossuth a trebuitu se scie si cá a aflu dela mine insu'mi in cursulu conversarei, cá numele „Peyramont“ este unu pseudonimu, cu care subsemnu articulele mele in „Soleil.“ Elu cu atátu mai puçinu s'a potutu insielá despre acést'a, cu cátu amu fost discutatu si asupra convorbirei mele cu principele Gorciacov, care sub numele Peyramont a fost reproducata de tóta press'a europeana. Ce se atinge de rectificariile lui Kossuth, apoi ele se refera cu deosebire la doue puncte. Elu pretinde, cá a fost întotdeauna unu aderinte zelos alu aliantiei germane pentru Ungari'a si uéga, cá s'ar' fi esprimat cu dispretiu asupra întregii aristocratii maghiare. Prim'a asigurare póte numai se contribue la aceea, cá se lise deschida ochii multoru francesi, cari inca totu lasa se fia a magiti de amicitia faciarnica maghiara. Doispredece ani de dile Kossuth sustienú inaintea mea si inaintea tuturor francesiloru, cari erau cunoscuti cu elu pareri diametralu opuse; acést'a e de ajunsu spre alu caracterisá. In privintia aristocratii maghiare inse Kossuth nu numai cá s'a esprimat verbalu asia, cumu am reportatu eu, dér' a citatu si nume, pe cari le-am retacutu numai din

respectu cátra elu si fiindu-cá ru se potriveau intr'unu discursu politicu. Adevérulu este, cá betranulu dictaturu pentru aspr'a judecata ce a dat'o asupra patriei sale facèndu se imputari si fiindu provocatu din tóte partile a revocá si-a perdutu capulu si a lasatu a fi sedusu cá se dé satisfactiune orgoliului ungurescu pe spinarea mea. Este acést'a o modalitate comoda, de a se sustrage dela responsabilitatea prielorlu cuvinte.“

Selagiu 4 Novembre 1879.

(Urmare.)

e) Nepotismulu uritósu, care se eserceza la conferirea parochieloru. Nimicu mai deprimatoriu si demoralisatoriu, decâtu nedreptatea celoru mari. Reulu este reu din partea fia-carui omu, dér' de-o suta de ori mai reu, din partea aceluia, care este chiamatu a representá, propagá binele. Unu preotu, care e nedreptu si immoralu, vorbèndu despre dreptatea lui Dumnedieu si moralitate, face comedia din santiania religiunei si si-demoraliséza parochianii, unu capu séu mai mare alu bisericiei facèndu asemene demoraliséza biseric'a intréga. Cum se vá teme poporanulu de dreptatea lui Dumnedieu, candu aceia, cari o vestescu, nu se temu a o provóca pe faci'a cu faptele loru? Cumèa avemu dreptu a vorbi de nepotismu si de motive si mai uritóse, din cari s'au conferitu in trecut fórté multe parochii, scie tóta preotimea si intieleginti'a din dieces'a nóstra. E tempulu supremu, cá se incete acést'a gangrena, cá altucum ne ruinamu biseric'a si poporul moralmente.

f) Lips'a devotiunei la indeplinirea functiuniloru bisericesci si a prediceloru instruitórie pentru poporu. Multi dintre preoti—onóre exceptiuniloru — facu liturghia si indeplinescu functiunile eclesiastice numai cá-si de claca; se vede, cá de abia astépta, cá se le véda gat'a. Unii cá acestia degradéza santulu loru oficiu, 'lu facu maiestria de a-si castigá panea de tóte dilele. Din tienst'a lor se vede, cá ei insisi nu credu; cum potu déra asteptá cá se créda fiii lor sufletesci? Predice in tóta duminéca si serbatorile nu tieniu nici 5% a preotimei, ér' un'a mare parte móre fara se fi tienstu vreun'a in tóta vietia s'a. Caus'a este lenea la unii si nesciintia la altii. E tristu lucru, dér' trebuie se marturisimu, cá cei mai multi d'intre parochii nostri esindu la parochii dau totu indereptu in privintia cualificatiunei proprie si asia dupa óresicare numeru de ani ajungu a nu mai poté tienstu vre-o concione de dómne-ajuta. Ar' fi cu scopu, cá cu ocasiunea sínódeloru tractuale, incependu-se acele, cum se cuvine, cu sant'a liturghia, se predice parochii aceluia tractu pe rondu. Astufeliu cei mai slabi si-arú castigá incredere in sine, ér' cei mai cualificati dér' negligenti aru fi siliti moralmente a-si desfasurá sciintia si a servi de exemplu celoru mai puçinu versati in artea oratoriei.

g) Lips'a intieptiunei pastorale. Tenerii nostri preoti aducu — póte — multa teoria, dér' puçina intieptiune pastoralu in parochie loru. De aci urmèza apoi, cá multi nu se pórtá faci'a de credintiosii lor cá parinti sufletesci, ci cá esecutori, cá se nu dicemu, tirani. Portarea acést'a produce in parochie acele, in cari poporul e blandu si rabdatoriu, recire cátra religiune si sémena neghin'a neindestulirei, care apoi erumpe preste diecenii si amaresce vétia unui altu parochu, bunu, ér' in acele parochii, in cari poporul e puçinu rabdatoriu séu se afla agitatori, produce ciocniri, cari alteréza multu delicat'a si sant'a legatura, care este, trebuie se fia, intre unu parinte sufletescu si fiii sei sufletesci. Aci aru avé locu controla si rol sfaturile cele bune ale unui protopopu demnu si cu védia. Firesce, cá acést'a ar' trebui se aiba si potere, cá se lase a urmá in casuri de lipsa straturiloru bune si fapt'a.

h) Neinteresarea de scóla si sicanarea invetitoriloru. Scól'a ar' trebui se fia fiica cea dulce a bisericiei. Copiia instruiti si bine disciplinati devinu credintiosi ascultatori si stimatori de marii loru; acesti-a apoi facu sarcin'a cea grea a parintelui sufletescu usóra si placuta, ei suntu totudéun'a gat'a a sacrificá pentru scóle si biseric'a. Dér' cugeta óre la acést'a unu mare numeru alu preotiloru nostri? Durere! ha. Scól'a ia multi li-e in imediata apropiare, nici nu potu résa de acasa, fara se tréca pre-langa ea, dér' pent' aceea numai odata in anu intra se o véda atunci, candu vine protopopulu a luá esamenulu. De catechisare, macaru o singura óra intr'o septemana, nici pomana. Cum ar' si poté stá caus'a invetiamentulu popularu la noi atátu de reu altumintrea? Invetiatoriulu celu mai bunu, déca nu e inspectianatu si controlatu de nimene, slabescce cu tempulu din zelu

si in fine face si elu cá-si asiá numitii adibuchieri, perde diu'a; celu mai slabu, déca se vede controlatu si inspectiunatu, ba chiaru indreptatu si ajutatandu-si-candu, capeta curagiu, vóia, Incredere in poterile proprie si inaintéza elu si elevii sei. E dreptu, cá invetiatorii nostri suntu reu dotati, multi slabu cualificati si cá patimescu de o multime de defecte; Dér' nu cei mai bine dotati sunt cei mai buni, nici cei mai reu dotati, cei mai rei, cei mai buni sunt cei mai bine inspectiunati si sfatuiti, ér cei mai rei, cei necontrolati de nimene. In contr'a defecteloru incorigibile avemu lécuri, dér' durere! navemu doctori. La ordinea dilei sunt apoi in multe locuri vecatiunile, cá se nu dicemu persecutiunile, invetiatoriului din partea parochului, prin cari apoi se tulbura si linistea poporului si se da acestuia esemplu reu. Firescu nu intielegu aci procederi rigoróse dér' legale in contr'a unoru invetiatori, cari 'si uita de chiamarea loru si de respectulu, cu care datoiescu parochului, ci sicanari provenite din ura personala si alte substitiuni omenesci. Unele cá-si aceste éra nu se potu lecui numai prin protopopi drepti si energiosi.

i) Portarea scandalisatórea a unoru preoti nefectici. Marturisimu cu bucuria, cá gradulu de cultura, la care ajungu preotii nostri facéandu-si studiile prescise si tonulu care domnesce de prescise in corporatiunile preotiesci, micioréza numerulu casuriloru de aest'a natura; dér' totusi se írescu unele mai alesu de ale betiei si propaga ruin'a morala printre poporeni. Unii cá-si acesti-a suntu de a se suspendá dela sacrulu loru oficiu cá vedemni de elu. Voru dice unii, cá ce vá fi apoi de familiile loru? Da alte oficie, cari dupa natura loru nu se compromitu asia de greu cá-si oficiulu preotiescu, in casuri cá-si aceste intréba de familia? Ce va fi óre de poporeni, de caus'a santa a religiei, déca peccatosulu se va poté ascunde totu la una la spatele familiei sale. Dealtunintrea scandalisatoriulu póte merge in institutulu corectiunálu, parochi'a póte fi administrata de unu altu parochu si óre care parte a venitulu predata familiei respectivulu, cá se se sustiena.

j) Necultura si saracia poporului. Poporulu e saracu; institutiunile moderne elu numai le platesce, dér' nu le folosesc; le folosescu altii si se imbatiescu pe cont'a bietulu poporu. Dér' pentru ce nu le folosesc si elu? Pentru-cá i lipsesc cultura trebuintiosa. Dér' pentru ce e poporulu nescitutu? Pentru cá invetiatorii nu-lu invetia, cum ar trebui, ér cei ce aru avé datorinti'a de a stá de invetiatori, cá se-lu invetie, nu-si facu datorinti'a. Poporulu apesatu de saracia si afigiatu de materialismu, epidemia acést'a periculósa a secululu nostru, cérca a scapá, unde numai póte, de sacrificie necugetandu la reulu, ce-si face prin acést'a. Unulu nici idea n'are de insemnatatea bisericeii si a scólei in viet'i'a soçiale, ce mirare dér' cá nu voiesce se sacrifice pentru ele? Dér' cine e de vina, cá sta lucrulu asia? Noi cari ar' trebui se staruimu asupra celoru nescitutori péna-ce ne voru aadi, péna ce voru intielege.

Necasurile nóstre suntu fara numeru, nu le potu instrá aci tóte, credu íase, cá si cele insirate potu se ni insufe cele mai serióse ingrigiri si temeri pentru venitoru si se ne indemná la reforme radicale in biserice'a nóstra. La lucru dér' péna nu tardiu!

Casa de economia in Romani'a.

Nu de multu amu fost publicatu unu estrasu in importantulu proiectu de lege pentru infiintierea unei casse de economie cá institutu de stat, pe care la prezentatu ministrulu de finance D. Sturdza camerei romane. Acestu proiectu s'a discutat si s'a si votatu de cátra Camera cu aprópe unanimitate de voturi. Raportulu d lui P. S. Aureliánu, fostu ministru de agricultura, comerciulu si lucrari publice, de prezentu directoru alu scólei de agricultura dela Herestrau arata insemnatatea acestei institutiuni si contine multe dare fórté instructive. De aceea reproducemu partea cea mai esentiala a acestui raportu, D. Aureliánu a disu:

Cu tóte, cá casele de economie suntu o institutiune deslata de cunoscuta, nu numai in tierile straine déru si in Romani'a, totusi infiintierea unui asemene stabilimentu cá institutu de Stat, fiindu propusa pentru antaia óra in tier'a noastra, ve ceru voe, d-lorn deputati, a da raportulu méu asupra desvoltare.

Casele de economia suntu institutiuni de creditu fondate cu scopu de a insufla, a ílesni 'si a incuragiá economi'a. Aceste stabilimente primescu cele mai mici economii, le pas-

tréza si le garanteza, le pune in circulatie ast-felu cá din neproductive ce erau se produca unu interesu care sporesce treptatu capitalulu cá li se incredintéza spre pastrare! In cele din urma, cas'a de economie inapoiéza depunatorulu fondulu depusu in totalu séu in parte, dupa cererea sa.

Antai'a casa de economie s'a fundatu in Anglia in anulu 1798, cu scopu d'a imbunatatí starea claselor lucrátóre. Treptatu s'au infiintiatu si in orasie, asia cá pe la 1817, candu in Franci'a nu se aflá nici institutiune de felulu a-cetta, casele de economie din Angli'a aveau impreuna unu capitalu de 360 milióne. Acést'a institutiune alantropico-economica a fost neprecurmatu incurajata de guvernulu britanicu, inconjurata de tóte garantiile putincióse si privita cá stabilimentu de utilitate publica de mana antaia. Era firescu cá o asemenea institutiune se se intemeieza mai antaiu in Angli'a, de ore-e tier'a acésta era atunci cá si asta-di, cea mai industrialá si prin urmare cea mai preocupata de sórtea lucratoriloru si de mijlócele de a o imbunatatí. Exemplulu datu de Angli'a fú imitatatu de Franci'a la 1818 si treptatu de alte Statu. Asta-di nu se afla tier'a civilisata, care se nu fia inzestrata cu case de economie.

Economiile adunate di cu di de catra aceste stabilimente dela fondarea loru se cifréza asta-di pentru lumea intréga cu miliardele. Reputatiunea loru este atátu de intemeiata, in cátu desvoltarea loru merge crescendu cu civilisatiunea. Se vede prin urmare ca aceste institutiuni de creditu au corespondu unoru trebuinte adéncu simtite; caci altu-felu nu s'aru putea e-plica starea loru in floritóre, mai pre susu de a oricaroru alte institutiuni de creditu poporulu. Unu economistu dintre cei mai competinti in materia si care a luat o parte insemnata la propasirea caselor de economie in Franci'a si in specialu intre tierani, D. Ludovic Leclerc, le atribuesce, pe langa desvoltarea deprinderii atátu de morale a crutiarei, doue rezultate economice importante, cari nu potu fi supuse nici unei discutii si anume: insuflarea spiritulu de prevedere si procurarea unoru capitaluri insemnate societatiei.

Spiritu de prevedere este nna din insusirile cele mai nobile si caracteriséza in particularu societatile inaintate in cultura. Dupa cum oservéza ilustrulu J. B. Say, prevederea sacrifica multimirile actuale pentru a sicura viitorulu. La betranetie omulu nu mai póte munc, icaci 'i lipsesc puterea si in multe casuri senatatea. In tineretie chiaru, in casur de bóla, de lipsa de lucru si alte imprejurari neprevédute, lucratorulu se vede adesea lipsitu de mijlócele de existenta dilnica. Omulu prevedietoru jertfesc placerele séu multimirile trecetóre pentru a'si asicuré vieti'a in viitoru. Dectórea romana: bani albi pentru dile negre, este devis'a s'a. Pe langa acést'a omulu prevedietoru, devenindu prin acésta chiaru independentu, póte trata mai cu folosu, candu isi prinde munca.

Cu privire la societate, ea détoresce caselor de economie capitalurile insemnate cari, in lips'a loru, aru fi statu ascunse, neproducétóre. Economiile mici, cáti-va lei, nu se depunu la casele de banci, cáci ori-ce s'ar' dice, ele nu se potu insarcina cu stringerea si fructificarea a celoru mai neinsemnate economii. Cas'a de economie, institutiune in acelasiu timpu economica si filantropica, avendu de scopu esentialu de a stringe, cá se dicu asia, capitalurile banu cu banu si a le face se produca interesu, este la dispositiunea tuturoru, si primesce fara deosebire spre pastrare obolulu veduvei precumu si sumele de valóre mai mari. Precumu isvórele si páriiórele cele mai mici stringéandu-se forméza ririile, asemenea si economiile cele mici strinse din tóte coltiurile unei tieri, forméza capitaluri insemnate cari, intrandu in circulatiunea generala, aducu servitiuri insemnate productiunei.

Dările de séma publicate in fiecare anu de cátra administratiunile caselor de economie din Europ'a, demonstréza invederatu, cá aceste institutiuni 'si-au indeplinitu cu multu succesu destinatiunea loru in intielesulu, cá au adunatu economiile claseloru muncitóre si le-au sporitu prin adausulu interesseloru. In acést'a privintia, tabel'a intercalata de cátra D. ministru de finance in espunerea de motive ce insotiesce proiectulu de lege, este fórté instructiva; ea face se reiesca, cumu in diferitele Statu ale Europei spiritulu de economie si de prevedere a adunatu sume insemnate, sume cari, in lips'a caselor de economie, parte s'ar' fi risipitu parte aru fi statu ascunse si prin urmare de nici unu folosu pentru societate.

Acelesi dări de séma arata cá clientel'a principala a caselor de economie suntu lucratorii, servitorii, impiegatii, militarii, minerii, in sfersitu asia numitele clase lucrátóre. Cei instariti se ducu la casele de economie numai din intemplanare. Din acestu punctu de vedere, cas'a de economie merita numirea ce i s'a datu de banca a poporului.

Folosulu caselor de economie si de prevedere s'a insuflatu prin educatiune si priu invetiamentu. Introducerea loru in scóli a respunsu acestei necesitati. Astadi copilulu invetia pe bancile scólei atátu teoretice cátu practice se stringa, se-si formeze unu capitalu. Intr'unile Statu, precum in Oland'a, parintii, s'ar' deprinde pe copii loru la economia, au mersu prin a le darul de anulu nou librete ale caselor de economie. In Belgi'a, introducerea caselor de

economie scolare au produsu rezultate atátu de multinmitóre in cátu guvernulu si particularii 'si-au pusu tóte silintiele pentru a infiintia asemenea institutiuni péna si in scólele din comunele cele mai isolate. In Franci'a, in Germani'a, in Austri'a, introducerea economiei in scóla a datu rezultate neasteptate.

Pentru cá casele de economie se corespond'a intr'unu modu atátu de multumitoriu la asteptarea fondatoriloru, a trebuitu, inainte de tóte, cá administratiunea loru se urmáresca numai binele depunatoriloru, fara vre-unu altu interesu. Speculatiunea a fost esclusa. Incercarile de a funda stabilimenté de specula financiara sub masc'a filantropica a caselor de economie, n'a amagitu pe nimeni. Propunerile de felulu acést'a au fostu respinse ori in ce tier'a au fostu facute.

(Va urmá.)

Diverse.

(„Brasiovulu si maghiarisarea“.) Din mai multe párti ni s'a spusu cá sub acestu titlu ne ataca unu corespondentu alu diarulu maghiaru „Nemere“ din Sz. Szt. György. Nu scieamu déca mai esista acést'a fóia, cetisemu numai cu mirare, cá a a esistatu multi ani fara a depune cautiunea legala. Nu scimu déca se bucura si acuma de acestu privilegiu, vedemu inse cu parere de reu cá voiesce se useze de unu privilegiu pe care nu ílu póte dá nimenea pe lume: de a propagá adeca neadeveruri cu scopu de a aduce turburare in societate. Este o insinuatiune infama déca corespondentulu lui „Nemere“ dice: „Fóia acést'a (adeca „Gazet'a Tr.“) verde romanésca (telivér román lap) e petrunsa de unu spiritulu patrioticu, cáci nu trece unu numeru alu ei, in care nu arunca cu tina asupra Maghiariloru in spiritulu patrioticu romanu.“

Care a cetitu fóia nóstra va sci cumu se taceze acést'a insinuare nerusinata. Déca noi combatemu pe asupritorii nostri, ii combatemu cu argumente si se 'ntielege cá nu-i potemu combate in spiritulu loru. Nu voimu inse se intramu in polemica cu „Nemere“, numai atát'a 'i mai spunemu, cá déca ne urasce pentru cá nu contribuimu la maghiarisarea Romaniloru din Brasiovu, ne face cea mai mare onóre. —

(Demonstratiuni in Agram.) In capital'a Croatiei domnesce mare iritatiune in sinulu junimei asupra mersulu tratatiloru pentru incheierea noului pactu alu Croatiei cu Ungari'a. Deputatiunei régnicolaré alésa pentru scopulu acést'a ise imputa, cá prea ingaduie multe Ungariloru. Din caus'a acésta tinerimea a spartu in 19 l. c. ferestrele primariulu Mrazovits, presiedintelu dietei Krestics si redactorelu Miskatovics, cari sunt membri ai acelei deputatiuni.

(Baronulu Lasser †) care dela 20 Octobre 1860, candu fú numitu ministru fara portofoliu a fost la guvernulu vreo 12 ani mai antaiu sub Schmerling cá ministru alu administratiunei politice, apoi sub Auersperg dela 1871 péna la 5 Iuliu 1878 cá ministru de interne, a repausatu in Vien'a Mercuri in 19 l. c.

(Viile si vinulu in Romani'a.) Nu de multu am vorbitu despre necesitatea de a introduce pretutinden in Transilvani'a cultura rationala a viiloru. La noi celu puçinu s'a facutu unu inceputu cu rigolarea viiloru, productiunea vinulu in Romani'a inse se afla, cumu afirma Binele Publicu, in starea totu asia de inapoiata cá inainte de Decebalu. Industri'a vinulu, nici potemu dice cá esista in Romani'a, adauge numit'a fóia. Recolt'a anulu acestuia a fost buna cá cuantitate si escelenta chiaru cá calitate. Ce folosu inse, vinurile au ajunsu o marfa aprópe fura valóre, din caus'a cá anulu precedentu productiunea a fost mai abundanta si pimnitiele cárciumariloru si ale depositariloru sunt pline cu vinu. Óre nu s'ar' poté destilá coniacuri superióre celoru cu cari suntemu tributar, strainiloru? Nu s'ar' poté face vinuri superióre vinuri fine din vinurile podgoriiloru nóstre? Nimeni nu se ocupa de acést'a ramura industrialá. „Binele Publicu“ propune, cá se se creeze in anumite centre cursuri speciale de vieritu de mertesingulu dogariei sa. si se contribuie astfelu la redicarea productiunei vinulu. Avemu, dice, centruri cá Dragutianii, Tergovistea, Uralati, Rémnicu Odobesci, Cotnari e. t. c. unde o buna parte a poporatiunei se ocupa cu cultura viiloru, dér' in scólele de acolo se invetia tóte cele prescise, nimicu inse relativu la imbunatatirea productiunei viiloru Locuitorii practicéza prin traditiune chipulu de a taiá si lega viti'a, de a-o sapá, de a-o plivi,

de a culege struguri, de ai storce, de a legá vasele s. a., dér' nu au nici o idea despre chipulu conservatiunii vinului, despre bólele lui si remedie cunoscute. Lucréza cá orbii, muncescu fara ratiune, numai din obicei. Ceea ce e mai gravu inse, vechi'a clasa a vieriloru e aprópe disparuta si vile sunt lasate in voi'a lui Dumnedieu. Din cauzele aceste numitulu organu face apelu la ministrulu instructiunii publice, cá se introducea in scóle unu cursu pentru cultur'a viiloru si industri'a vinului.

(Turburari in Irlanda.) Nefericit'a poporatiune din Irland'a este lipsita actualmente mai multu cá vreodata de mediulócele de vietuire. Recolt'a anului acestuiu fiindu rea, tierauulu este espusu pericolului de a nu avé cu ce se traiésca peste érna. Este naturalu, cá sub aseméni impregiurári locuitorii Irlandei trebuie se fia fórté agitati. Se producu turburari mai in fiecare di si gnvernulu anglezu nó te fórté ingrijeatu de ceea ce mai póte se urméze in patri'a lui O'Connell. Dilele trecute, cumu anuntia diarele, se tienú in Irlandu la Kilmaine in comitatulu de Mayo, o mare reuniune agricola. Cu tóte cá plouá de versá au asistatu vreo 6000 persóne in frunte cu musicela si stindartele loru, pe cari erau scrise devisele: Josu tirani'a! pamentulu este alu nostru prin dreptulu de nascere! Eata auror'a libertatii! Ddiu se scape Irlandi'a! Pamentulu este alu poporului! Adunarea votá trei resolutiuni, un'a cere reducerea rentei, a dou'a remiterea proprietatii agricole in mânilé tieraniloru si a trei'a reclama intrebuintierea remasuriloru fonduriloru eclesiastice la lucrările publice si impartirea la poporu a locuriloru necultivate si neocupate.

(Recolta Europei si Americii.) Dupa Monitorul oficialu alu Belgiei éta in resumatu tabloulu recoltei aproximative alu anului curentu, 1879, in tierile mai josu indicate, si care nu póte fi de cátu fórté instructivu nu numai pentru particulari, déra chiaru si pentru guvernulu Romanu, in atitudinea ce trebuie se o ea si se o pastreze in grav'a cestiune a vendiarii productelor din recolt'a acestui anu. Angli'a: Recolta rea. Anglia va avé necesitate d'a introduce, din strainatate, 62 milióne hectolitru gráu, pentru consumatiunea s'a. Austro-Ungari'a: Recolta mediocrá, Dens'a nu va poté exporta nimica in acestu anu. Belgi'a: Recolta in totalu nu este buna, ea este inferióra unui anu de mijlocu. Elveti'a: Productiunea se apropie de cea mijlocia. Germani'a: Recolta satisfactore, Itali'a: Recolta prósta. Spani'a: Recolta destulu de buna. Oland'a: Recolta mediocrá. Russi'a: Recolta destulu de buna. Russi'a va poté exporta 10 — 15 milióne hectolitru grau. Americi'a: Statele-Unite: Recolta buna. Ea este estimata la 148,750.000 hectolitru; din care scadienduse sum'a necessara pentru consumatiune, sementi, si altele, voru poté Statele-Unite exportá in Europ'a 71,250,000 hectolitru grau. „M. B.“

(Comerciu exterioru alu Statelor-Unite.) Biroulu federalu de statistica din Washington a publicatu ultimú raportu resumandu anul fiscalu, care se finesce la 30 Iuniu 1879. Dupa acelu raportu resulta: Cá esportatiunile Statelor-Unite au fostu, de la 1 Iuliu 1878—30 Iuniu 1879, de aprópe 735 milióne si jumetate dolari, si importatiunile mai multu de 466 milióne. Esportatiunile au intrecutu dér' importatiunile cu mai multu de 269 milióne de dolari, seu 1 miliardu 345 milióne franci. In acesti din urma patru ani escesulu totalu alu esportatiuniloru asupra importatiuniloru a fostu de mai multu de 753 milióne de dolari. Abia 23 la sutu din marfurile importate séu esportate au fostu aduse de vase americane. Anulu din urma, esportatiunile Statelor-Unite pentru Angli'a au ajunsu la aprópe 346 milióne si jumetate dolari, si esportatiunile Angliei pentru Statele-Unite n'au trecutu peste 106 milióne dolari. Esportatiunile Statelor-Unite pentru Franci'a au trecutu peste cifr'a de 88 milióne dolari.

(Cá adausu la istori'a serutariloru) istorisescé „Shles. Pr.“ urmatórele: „Cetiramu la timpulu seu, cá o Americana de tóta frumseti'a oferea serutari pentr'unu scopu filantropicu, o serutare pentru 500 dolari si cá a aflu multi misterii. Dér' si Europ'a posede eroine de ale serutarei. Ministru-presiedinte actualu Frère-Orban portá de acasa numai numele Frère si iubea o domnisióra Orban. Elu era unu sermanu studentu la facultatea de dreptu si iubirea lui cátra acést'a fiica a unei familie aristocratice para a fi

fara nici o sperantia, candu eata cá sosi diu'a examenului seu. „Déca vei fi depusu bine examenulu“ dise domnisiór'a cátra tenerulu studentu, „atunci vin'o de séra la Opera si intra in logi'a, in care me voiú aflá eu cu parintii mei si cu amicii loru.“ — „Nu-o se me dè afara de acolo?“ — „N'aibi frica, pentru ast'a voiú ingrigi eu.“ — Tenerulu depuse examenulu stralucitu si intrá dupa cumu i s'a disu in logia, unde amores'a ilu intimpiná serutandulu inaintea publicului. Se 'ntielege cá parintii trebuira se sanctioneze fidantiarea (logodirea); pe mire ilu obligara inse se adauga la numele familiei sale si numele loru . . .

Mai eata inca o mica istorióra cu-o serutare petrecuta in Germani'a. Intre óspetii unei bái (scalde) se aflá si unu forestieru (pádurariu) betranu cu-o féta tinera prea frumósa, o rosa de dumbra-va, care prin nurii ei gingasi si prin modesti'a ei incantá pe toti. Unu Dandy (Stutzer) din resiedintia facea inse o esceptiune, care nicidecumu nu era vrednica de lauda; elu molestá fetiti'a pretutindenea cu complimentele si omagele lui neserate. Intr'o di, candu erau cu totii la mésa, intrá unu cersitoriu betranu in sala si merse cersindu dela unulu la altulu. Candu sosi la Dandyulu nostru, acést'a i dise cu voce tare: „Nu 'ti dau nimicu mosiule. Dér' déca vei capetá dela dam'a cea tenera si frumósa de vis-à-vis o serutare, atunci iti dau tie acést'a nota de o suta de marce!“ Toti mesenii se revoltara; tener'a féta se 'nrosi cá unu racu si plecá ochii. Câteva minute mai tardiu betranulu cersitoriu ajunsu in dreptulu forestierului si primí darulu lui. Tenera féta a padurei, rosie cá foculu, se sculá, isi sterse gn'r'a cu serviet'a, imbraçiosá pe cersitoriu si 'lu serutá indrasnetiu in gura. „Acuma, mosiule, dute inderetu la domnisióru acel'a si cerei se 'ti dé harthi'a de o suta de mârçi!“ Scen'a ce a urmatu dupa acést'a si-o potu inchipui amabilele cetitóre insesi. — Oserutare nu este marfa aceea usióra, de care o considera cei mai multi luandu'o adeseori in risu, ci dincontra este unu capitalu care aduce dobénda mare, déca se asiédia bine!“

(O crimá oribila.) Sub acestu titlu „Stéu'a Romaniei istorisescé urmatorulu faptu: Mercuri sér'a, in 24 Octobre, Gavrilu Nitiuca, fruntasu din satulu Osioulu, comun'a Tomescii, a fostu asasinatu. Din informatiunile ce amu capetatu péna acum, se crede, cá crim'a aru fi fostu seversita in urmatórele circumstantie: Gavrilu Nitiuca traiea in relatiuni amoróse cu Chiti'a, femei'a lui Nastase Duc'a, fiindu'i facilitate relatiunile de cátra o ruda a Chitiei, numitu Iie Cotetiu. In séra de 24 Octobre, Cotetiu vine la Nitiuca si'i spune, cá Chiti'a ilu astépta in vie; elu pléca si, indata ce ajunsu acolo, Cotetiu 'i dise se sté puçinu se se repauseze, si elu va chiama pe Chiti'a din casa; dér' imediatu, sosindu si individualu Neculai Petrea Lungu, dimpreuna cu Gheorge Nitiuca, fiulu lui Gavriulu Nitiuca, Cotetiu si cu Lungu au apucatu numai de cátu pe Gavrilu Nitiuca si, aplicându'i mai multe lovituri la capu, 'lu-au omoritu si 'lu-au ascunsu intr'unu siantiu. Dupa acést'a s'au dusu câte trei la cas'a lui Nitiuca, au injugatu boii la caru, au luat o funia de teiu si o pétra mare ce au scosu de la pivnitia, s'au reintorsu la loculu unde lasera cadavrulu, 'lu-au luat de acolo si puindu'lu in caru s'a suitu si Cotetiu, éru Gheorge Nitiuca maná boii. Au mersu astu-felu péna la o fontana, unde, legandu o pétra de gátulu cadavrului, 'lu-au aruncatu in intru. Facédu acést'a operatiune, se vede cá ucigasi au tenu cadavrulu de picioru, fiindu-cá 'i-a esitu o cisma, care, luandu-se de cátra ei, a fostu lepedata pe drumu si in urma gasita de cátra locuitori. Acestu obiectu forméza un'a din piesele principale de convinctiune. Cadavrulu a fostu gasitu si scosu din fontana a opt'a di dupa seversirea crimei. Afacerea se afla astadi inaintea d-lui jude instructoru Victor Cucuireanu. Luat'a parte directa la omoru si Gheorge Nitiuca? Si care este mobilulu acestei crime? suntu nesce cestiuni ce nu au fostu inca stabilite, dér' pe care nu ne indoimu cá in curédu judele instructoru, insarcinatu cu acést'a instructiune, le va lamuri. Câte trei acusatii marturisescu faptele intocmai precum le-amu descrisu, aratandu cele mai mici amenunte, unele de o crudime neaudita; asia, de esemplu, spunu cá, cadiendu josu cadavrulu din caru la fontana, Cotetiu spunea cátra Gheorge Nitiuca: „Uite, mei Gheorge, ce voiosu e tata-teu; uite mei, cum ride.“ Ei mai aréta cá, dupa seversirea crimei, au beutu la carciuna mai multe oc'a de vinu . . . dupa ce mai anteu fusera la cas'a mortului, spre a preveni pe fic'a s'a — singur'a ce mai locuia cu tatalu ei, fiinduca soçi'a s'a, din

caus'a relatiunii lui cu Chiti'a, paraisé domiciliulu conjugalu, — se nu mai astepte pe tatalu ei, fiindu-cá nu are se se mai întórea.

(Nici draculu nu te te mai poti in crede.) „Gazet'a Temisiórei“ scrie: Precum este cunoscutu in frumosulu satu Bogsan locuiesc o vrajitóre renumita, Casurile in cari ea a ajutat la femei sterpe se dobéndesca gemeni, in cari tamaduitu bóle incurabile si a fermecatu ómestrafórmandu-i in pisici si caini, suntu dupa traditiune nenumerbare. La acést'a vrajitóre mers dilele trecute din satulu vecinu o femeia, care luase in arenda unu complexu de holde, pentru cari era in stare de-a plati cástulu de arenda si asistefelu érá amenintata de-a fi data afara. Vrajitórea 'i recomanda se cumpere unu dracu, care o va servi in tóte si va fi dupa voia densei cincisprediece ani. Femei'a in adevéru a si cumperatu dela vrajitóre cu siépte florini unu dracu puternicu, care era lichisu intr'o cuthia dimpreuna cu o nota de unu florinu si cu-o corda de viora, si care indata primí ordiulu, cá péna a dou'a dimineatia se aduca din lad'a de feru (Wertheim), unui comerciantu din Bogsan deocamdata unu pundu si jum de bancnote. De vreme ce inse posesóra draculu nu capetá a dou'a di banii asteptati, esamina cu mare atentiune interiorulu cuthiei si vedíu spre marea ei spaima cá acést'a este góla. Femei'a alérga indata la vrajitóre, si i facú aratarea, cá dracusióru ei a fugitu si se rogá, cá se i-lu retramita cu intórcerea postei, ear' vrajitórea se'ntielege cá a promisú satisface dreptei cereri cátu mai curédu, cu acést'a promisiune a plecatu femeia acasa in satulu ei si astépta péna in diua de astadi sei sosésca draculu infidelu dimpreuna cu bancnotele, si-a amanatu pe creditorii sei, cá se astepte, péna candu va pune man'a pe desertorulu infernalu — Déca Dnií Creditori voru asteptá acestu terminu, este o intrebare, la care nu cutezamu a raspunde.

Manusi extra fine de piele (glacé) pentru barbati si dame cu pretulu de numai 1 fl. v. a. — apoi **mânusi de postavu, câpriorâ, Cerbu si cerb blana, laibere si pantaloni de earna** din strucu bunu cu 90 cr. si cu 1 fl. v. a. — diverse articole pentru earna, precumu si mare alegere de transparente (Rolette) frumóse pentru ferestre recomanda

F. T. Wagner

2—3

térgulu gráului, I-lu Etagiu.

Subsemnati facu prin acést'a cunoscutu onoratiloru misterii si onor. publicu, cá si-au asortatu

Magazinulu

de haine barbatesci

Strad'a Vamei Nr. 12.

cu cele mai moderne si cele mai fine materii noue pentru **haine de tótna** si de érna din fabricele *interióre* si *esterióre* si se recomanda cu confectionarea prompta de totu fiulu de **haine barbatesci**, cu pretiurile cele mai moderate. **Costume de tótna dela 25 fl. in susu.**

Cu tóta stim'a
A. SCHWARZE & BARTHA.

—22—

Cursulu la burs'a de Viena
din 25 Novembre st. n. 1879.

5 ⁰ / ₀ Rent'a charthia (Metalliques) . . .	68.35	Oblig. rurali ungare . . .	88.25
5 ⁰ / ₀ Rent'a-argintu (imprumutu nationalu) . . .	70.90	" " Banat-Timis. . .	87.75
Losurile din 1860 . . .	128.25	" " transilvane. . .	84.50
Actiunile bancei nation. . .	838.—	" " croato-slav. . .	91.—
" instit. de creditu . . .	272.80	Argintulu in marfuri . . .	—
Londr'a. 3 luni. . .	116.55	Galbini imperatesci . . .	5.50
		Napoleond'ori . . .	9.25
		Marci 100 imp. germ. . .	57.60

Editoru: Iacobu Muresianu.
Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Muresianu.
Tipografi'a: Ioanu Gótt si fiu Henriu.